

Obdarování vsi Kněžovsi

Listina krále
Václava, 1406

Václav z Boží milosti římský král a rozmnožitel říše

Známo činíme tímto listem všem vůbec:

Ačkoliv dávno od minulých časův ves Herrndorf, výkladně Kněžoves, k hradu našemu Hrádku příležití byla v právo purgkrechtní vydána a vysazena, ale ovšem dostatečně lidí a obyvatelův v té vsi Kněžovsi z správy porozuměli jsme: kterak privilegium neb list téhož vysazení jest ohněm spálen, bídě zkažen a ovšem zmařen pro kterýžto nedostatek těm lidem a obyvatelům v potomních časích těžká povstati mohla by škoda a případnost, protož my, chtěje dotčených lidí a obyvatelův vsi předpověděné Kněžovsi zvláštní dobroty naší milosti takové škody a zahubení všemi obyčejí spomoci

a vyzdvihnouti, a tu potřebu i dobrý prospěch zdravě opatřiti, touž ves, kterážto čtyřiceti dva lány zdržuje, dobrým rozmyšlením a z jistého našeho vědomí, znovu v právo purgkrechtní neb německé vysadili jsme a vydali, vysazujem mocí tohoto listu, královskou mocí českou milostivěji, a vydáváme, tak ovšem, totiž: že ze čtyřiceti čtyř lánův a z jedné čtvrti jeden každý oráč v té obývající vsi předřečené Kněžovsi z jednoho každého lánův však spravedlivě

a podle práva vyměřeného sedumdesát grošův peněz pražských platu ročního a dvanáct kuřat, k tomu 10 strychův pšenice a dvanáct ova platiti míti bude a dlužen jest, a více též z sedumdesáte dvou jiter, nyní vládnouce, dvě kopy grošův pražských a čtyřmécítma grošův let všech, na věčné časy na hrad náš Hrádek předřečený budoucně platiti míti budou a dlužni jsou, a ostatních zajistě, totiž: osmum lánův míň, jedné čtvrti, z kterýchžto farář tudyž v Kněžovsi půldruhého lánův má svobodného a jeden platný neb úročný, z kterýchžto všecky platy, užitky i kuřata béře, s ospí obilné, a též farář ze Zbečna má tudyž tři lány úročný neb platný, s jednou čtvrtí, item rychtář jeden lán svobodný, louku svobodnou a krčmu svobodnou a obec jeden lán svobodný mají od všelikého placení a daní vynímáme a svobodny býti pravíme, ovšem i prázdne. Také mají míti i dlužni budou lidé a oráči nahoře psaní jednoho kováře ve vsi jich napředpsané držeti, kterýžto rychtář jich toho času bylého jednoho koně jízdného a nic více kovati má tolikrát, kolikrát byl by potřeba. A tak bude míti a má i týž rychtář, jsa toho času purgkrabí hradu našeho na Hrádku, kdyby přítomen byl na soudě seděti, tudíž v Kněžovsi přijda, neb přišlému stravu potřebnou jednu toliko v roce dát a o tom opatřiti. Také ustanovujem, že týž rychtář, kteréhožkoliv času jsa o všech a spolu vinnách a nápravách, kterýžby purgkrabí našemu předřečenému v témž soudě se vzíti přihodilo, třetí peníz vzíti mohl a moc toho měl, všelikých překážek vzdalece odpouštíme, ovšem také jemu, aby on i potomci jeho, rychtářové v Kněžovsi, od toho

času až na věky pekaře a řezníka na dvoře svém vlastním držeti a chovati mohli služně bez nahoře dotčených lidí a obyvatelův překážek a ourazu. Protož z hojnosti naší obdarování darem napřed řečeným oráčům a obyvatelům vsi Kněžovsi předepsané tuto milost činíme zvláštní, aby oni zboží své, jak mohovité, tak i nemohovité kterýmkoliv osobám světským při zdraví neb při smrti dáti a odkázati mohli a moc měli. A jestliže by také příhodou některému z nich bez kšaftu přihodilo by se umřítí, tehdy všechno zboží jeho mohovité i nemohovité k nejbližšímu příteli neb přáteli aby přišlo a svobodně připadlo.

K tomuto listu pod královským majestátem naším pečeti svědomí dáno.

Léta tisícího čtyrstého šestého, dvacátý sedmý den měsíce října, let našich: léta českého čtyřycátého čtvrtého, římského zajisto třicátého prvního.

Locus sigilli Regii

III.

**Listina kněžny
z Fürstenbergů,
1752**

Listina Marie Anny kněžny z Fürstenbergů z roku 1752

Opis německého textu a jeho překlad je uveden v dodatku ke kronice.

IV.

Panství Krušovice

Ves Kněžoves

**Robotní
poznámenání,
1777**

Robotní poznámenání

Vesměs celá obec zůstává při jejich v rukou majících privilegiích od roku 1406tého od císaře Václava IV., které je zavazují pět set třicet jeden zlatý jedenáct krejcarů 2 ½ gr. robotních peněz neb ospův (*osep = vrchnostenská dávka odváděná v plodinách, zvl. v obilném zrnu*) platiti: přitom mají oni robotní povinnosti, totiž:

Jeden každý potažený při jarním setí u lišanského dvora tři dni orati, hnůj voziti dva dni, na zimu k setí orati dva dni, též ve žních z lišanských dvorních polí do stodol patnáct mandelů obilí odvézti; a pokudž by vrchnost na Lánech neb v Krušovicích stavěti chtěla, k přivážení potřebných materiálův přispěti mají. Též seno a otavu z těch tak nazvaných čtyř kněžoveských luk do Krušovic odvézti. Neméně též pěší robotu jsou takoví rovněž

u lišanského dvora povinni vykonati, jakž následuje:

Jeden každý potažitý s jednou silnou osobou ve žních dva dni, jeden každý pololáník (*láník = rolník, obhospodařující 1 lán polí. Pololáník obhospodařoval půl lánu. Existovalo několik druhů lánů, nejmenší odpovídal cca 7 hektarům, největší cca 28 hektarům*) však sedum dní, a při lišanském dvoře hnůj nakládati každý pololáník dva dni. Též jsou Kněžovesští vesměs zavázáni na těch tak nazvaných čtyřech kněžoveských lukách seno a otavu sekati a sušiti, též na vlastní fůry nakládati, a skládati na krušovský ovčín.

Neméně při dvoře rudském proti Pecínovu rovněž tu povědomou kněžoveskou louku posekati a usušiti, kterážto píce skrze tamní panský potah odvežena bude.

Chalupníci neb podruzi jsou povinni též u Lišan ve žních pěší roboty s jednou osobou tři dni vykonávati.

Za to k užívání míti budou následovní mzdu:

Od žetí obilí za každý den čtyry krejcarý. Od vázání téhož každý den tři krejcarý mimo stravy. Na dvacet osob denně dávati se bude na rakouské míry:

1. Pšeničné mouky – 1 a ½ mázlíku (*1 mázlík = cca 3,5 l*)
2. Hrachů – 1 a ½ mázlíku
3. Velkých krup – 1 a ½ mázlíku
4. Malých krup – 1 a ½ mázlíku

Dvacet osum lotů másla (*1 lot = cca 16 gramů*) a dvě libry (*1 libra = cca 0,5 kg*) chleba do polívky.

Každé osobě denně jednoliberní bochníček chleba a jeden žejdlík mléka. Na každou rakouskou měřici vaření soli čtyry libry dvacet osum lotů, neb mimo té stravy a chleba denně od obilí žetí a vázání každé osobě dva žejdlíky piva, od sekání obilí denně jeden máz piva (*1 máz = cca 1,4 l*).

Též také obdrží kněžoveská obec od sekání, sušení a vožení z těch nazvaných čtyř kněžoveských luk každoroční plat dvanáct zlatých; též také od té panské rudské louky dva zlaté dvacet krejcarů.

Item (=rovněž): od té rudské louky jednoliberní bochníček chleba sekáčům a hrabáčům jeden půlliberní bochníček chleba (b. jenom jednou, byť oni čtyř neb pětkrát pro nečasy tam šli).

Onen, který rychtářský ouřad zastává, jest od ospu placení a roboty osvobozen; mimo rychtáře obchodníkovi se jenom roboty passiruje (*tj. promíjí*).

Sig. Na Křivoklátě dne 28. srpna 1777

L. S.

Jan Pavlíček,
knížecí sekretář

Ignatz W. Fentzl,
vrchní ředitel

Bohumír Frydrych Franze,
správce

Antonín Beer,
kontribuční

V.

Rakovnický kraj

Vedoucí panství Křivoklát

**Urbávní
kontrakt,
1789**

Urbávní kontrakt obce kněžveské

(urbář = soupis povinností poddaných vůči vrchnosti)

Obec Kněžoves, majíc privilegia od roku 1406tého od císaře Václava IV., při nichž také až posaváde celá obec zůstává, dle kterých vrchnosti do důchodu krušovského celoročně robotních peněz neb ospův v jednom platí 531 zl. 11 2/4 kr. Do důchodu křivoklátského na místo zdělání sena pro zvěř 7 zl. Dále jeden každý potažitý – vyjímajíc potažitého sedláka Jana Kučery No. 44 domu, který s ospy a s robotou domácímú faráři patří – při dvoře lišanském odbývati povinen jest:

Z jara k seji s párem koňma orat 3 dni, hnůj vyvážet 2 dni, na zimu orat 2 dni.

Ve žních jeden každý potažitý do panských stodol obilí odvézti 15 mandel (*mandel = 15 kusů*).

Mimo téhož, pokud by vrchnost při zámku krušovském neb na Lánech stavěti měla, přivážením potřebných materiálův přispěti mají. Seno a otavu z těch nazvaných čtyř kněžveských luk do Krušovic odvézti. Ruční práci jeden každý potažitý silnou osobou ve žních 2 dni, chalupník neb čtvrtník 7 dní, každý pololáník neb chalupník a čtvrtník při dvoře lišanském hnůj nakládat 2 dni. Též vesměs jsou povinni ty nazvaný čtyry kněžveské luka, jak v senách, tak v otavách posekati a usušiti, vlastníma forma neb potahem do Krušovic odvézti a skládati. Jakož i také při dvoře rudském k Pecínovu nazvanou louku kněžveskou v senách posekati, sušiti a skládati, kterou suchou píci vrchnost odvézt dáti povinna

jest. Naproti tomu obdrží od vrchnosti následující mzdu neb poplatkův, a to: Jeden každý za jeden den: ve žních od žetí 4 kr., od vázání obilí 3 kr., na místo zdravý (?) a chleba za jeden den každá osoba: ve žních 2 žejdlíky piva, od sekání 4 žejdlíky piva. Od sekání, sušení, skládání a odvážení z těch čtyř kněžoveských luk 12 zl., od rudské louky 2 zl. 20 kr. Od té rudské louky jedna každá osoba, a to: od sekání jednu a od hrabání půl libry chleba, tj. jenom za jeden den, třeba by v příčině hrabání čtyři nebo pět-kráté tam jíti museli, neb na místě téhož chleba – na zrně 1 míru 14 máz. žita obdrží.

Ten, který ouřad rychtářský zastává v ohledu vrchnostenských daní vyupomínaný, jest od placení ospu a roboty, jakož i také obchodník jenom od roboty osvobozen.

Domácímu faráři:

Desátku na zrně staročeské vrchovaté míry od 23 celolánků, od každého: žita po 1 strychu (*strych = cca 93 l*), ovesa po 1 strychu. Od 3 třičtvrtelánků: žita po 3 věrtelích, ovesa po 3 věrtelích. Od 25 pololánků: žita po 2 věrtelích, ovesa po 2 věrtelích. Od 7 čtvrtelánků: žita po 1 věrteli, ovesa po 1 věrteli.

Jakož i také celoláník Jan Kučera, domu No. 44 mimo vpředu psaného desátku každoročně ospův na penězích 14 zl. 12 kr., k jarní seji s párma koňma orat. Potažito 3 dni hnůj vyvážet, 2 dni na zimu orat, 2 dni ve žních 15 mandelův obilí odvézti, ruční práce ve žních 2 dni odbývati povinen jest.

Domkáři:

Číslo domu:

1. Josef Kondel – ve žních 2 dni po 12 kr.
2. Josef Franěk, kadlec (tj. tkadlec) – ve žních 2 dni po 12 kr.
3. Frant. Urban, švec – ve žních 2 dni po 12 kr.
32. Tom. Franěk, krejčí – ve žních 2 dni po 12 kr.
33. Matěj Mladý – ve žních 2 dni po 12 kr.
34. Mladých sirotci – ve žních 2 dni po 12 kr.
39. Jan Srp, kolář – ve žních 2 dni po 12 kr.
40. Vdova Opatova – ve žních 2 dni po 12 kr.
48. Vdova Vaiskupova – ve žních 2 dni po 12 kr.
49. Jan Hornof – ve žních 2 dni po 12 kr.
50. Tomáš Fojtík, kadlec – ve žních 2 dni po 12 kr.
51. Jos. Mayer, krejčí – ve žních 2 dni po 12 kr.
52. Matěj Koubek, švec – ve žních 2 dni po 12 kr.
54. Viktorin Veselý, kadlec – ve žních 2 dni po 12 kr.
56. Vdova Zahradníková – ve žních 2 dni po 12 kr.
68. Václav Černý – ve žních 2 dni po 12 kr.
70. Josef Štis – ve žních 2 dni po 12 kr.
86. Frant. Holý – ve žních 2 dni po 12 kr.

87. Anna Mayerova – ve žních 2 dni po 12 kr.
88. Ant. Holý, tesař – ve žních 2 dni po 12 kr.
89. Jan Fojtík – ve žních 2 dni po 12 kr.
91. Martin Ibl, kolář – ve žních 2 dni po 12 kr.
92. Tomáš Kotrba – ve žních 2 dni po 12 kr.
93. Martin Ibl – ve žních 2 dni po 12 kr.
94. Frant. Ibl, kolář – ve žních 2 dni po 12 kr.
95. Josef Ploch, krejčí – ve žních 2 dni po 12 kr.
96. Václav Franěk, švec – ve žních 2 dni po 12 kr.
103. Václav Franěk, krejčí – ve žních 2 dni po 12 kr.
104. Václav Tuma, krejčí – ve žních 2 dni po 12 kr.
105. Frant. Kratochvíl, provazník – ve žních 2 dni po 12 kr.
106. Josef Pavelka – ve žních 2 dni po 12 kr.
107. Josef Srp – ve žních 2 dni po 12 kr.
108. Ferdinand Pejkar – ve žních 2 dni po 12 kr.
109. Matěj Franěk, švec – ve žních 2 dni po 12 kr.
110. Josef Franěk – ve žních 2 dni po 12 kr.
111. Václav Bušek – ve žních 2 dni po 12 kr.
112. Jan Hornof – ve žních 2 dni po 12 kr.
113. Matěj Švácha – ve žních 2 dni po 12 kr.

Podruzi:

Téhož roku 1789 se jich v té obci 16 osob zdržuje; jeden každý bude ročně konat ruční práce: ve žních 2 dni po 12 kr., chmel trhat 1 den po 12 kr.

Vdovy neb samojediné osoby:

Kolik se jich v každém roce vynachází, bude jedna každá povinna ruční práce: ve žních jeden den po 12 kr., chmel trhat 1 den po 12 kr.

Že k vybejvání předstojících urbarních povinností, tak jak od starodávna byla, celá obec zase přijala a spokojena jest, vlastními podpisy se potvrzuje.

Dáno v Krušovicích dne 30. Septembris 1789.

Tento urbarní kontrakt se od cís. král. komisí stvrzuje.

Dne 18. října 1789.

Podivín Jan z Höpflingen,
cís. král. kraj. komisař

Ant. Hlavsa,
komis. oekonom

And. Jos. Svoboda,
komis. revident

Antonín Kubásek,
jurisdicent

Ant J. (Beer)?,
vrch. zastupitel

Petr Prokop Froš,
farář v Kněžovsi

Frant. Týřl,
rychtář

Matěj Štis,
konšel

Václav Franěk,
vejchoz

Václav Fojtík,
vejchoz

Vojtěch Zákon,
vejchoz

Opsáno dne 5. listopadu 1864

VI.

Vysvědčení

Níže psaný touto písemností veřejně vyznává stranu příhody při vysušování privilegií, a sice:

Roku 1809 v čase běžící francouzské vojny, zvláště když nepřátelské vojsko do města Kadaně nenadále vpadlo, a taková strašlivá pověst do nížepsané obce se donesla, a jiní obyvatelové své slavné a skvostné věci na bezpečná místa ukrývali, v tom nastávajícím strachu umluvil se nížepsaný se starším obecním Václavem Buškem a s konšelem Janem Patrákem, zdaliž v rukou mající privilegia také pro bezpečnost ukryti mají. Umluvili se a uznali, že by za dobré bylo, kdyby takové soukromě před časem na bezpečné místo ukryté byly. S dorozuměním velebného pana faráře Petra Froše takové ukrytí se také v skutek uvedlo, a sice u přítomnosti Viktorina Preiszlera, Václava Buška, staršího obecního, konšela Jana Patraka, soused Václav Laun takové do země bezpečně ukryl a zaopatřil. Po skončení vojny neb nepřátelství privilegia ze země vyndány byly, zas u přítomnosti nížepsaného Viktorina Preiszlera, Václava Buška, Jana Patraka, suseda Karla Dolejšího Václav Laun takové vyndal. Spatřili všickni, jak skrže tři neděle

**Vysvědčení
o kněžveských
prigilegiích,
1812**

v zemi ležící privilegie vlhké, od plísní jako pokropené byly. Níže-
psaný takové čistě otřel a vyčistil. Řkouce přítomní všickni k níže
psanému, že zapotřebí jest, by tyto privilegie nyní dobře vysušené
byly, dal níže psaný privilegie spolu s futralem podal od kamen
na polici, ale nevysušily se; protož níže psaný spatřil, že zapotřebí
jest privilegie blíže ku kamnům dáti, aby se vysušily. I dal takové
k trámu proti kamnům na prkno, nenadál se, že by pečeť místo
pečetního neb španělského vosku jen cinobr (*tj. rumělka*) s ole-
jem rozdělán byl; protož při prohlížení, zdaliž papír dobře vysu-
šen jest, spatřilo se, že pečeť v kapsli s olejem rozdělán býti musel,
poněvadž olej se rozpustil a ven vytekl a pečeť se srazil (?); jak na
papíru dosaváde k spatření jest.

Po krátkém čase vysoce učený velebný pan Frant. Třeský, nastou-
piv do níže psané obce za pana faráře, žádal viděti v rukou mající
obdarování, neb privilegie. Níže psaný takové přinesl a jemu
neštěstí, které se přihodilo, přednesl. Odpověděl velebný pán, že
to žádné neštěstí není, poněvadž privilegie samy v osobě dobře
zachované jsou, že jemu samému též taková příhoda se stala a
svou platnost měla. Zvlášť když od nejosvícenější knížecí milos-
tivé vrchnosti paní p. z Fürstenberku stvrzení spolu s vlastnoruč-
ním podpisem neporušené jest, protož není k obávání, aby nějaká
zkáza skrze to povstati mohla.

Poněvadž nejosvícenější knížecí milostivá vrchnost velmi k pod-
daným milostí nakloněna jest, protož radost míti bude, když její
poddaní o nějakou milost žádati budou, kterouž také skutečně
obdrzejí.

Že tomu tak jest, svým vlastnoručním podpisem dobrovolně
stvrzuje.

František Třeský, m. p., toho času farář

Že by ona příhoda ze žádné všetečnosti neb daremné neopatr-
nosti se nestala, níže psaný nejen vlastnoručním podpisem nobrž
také, kdyby potřeba byla i přísahou téhož stvrdit sebe podrobuje;
a při nejbližší příležitosti stranu nového stvrzení privilegií, vy-
jímajíc mimo svých ostatní outraty, všemožné obstarávání cest
nelitujíc, v společnosti sebe zavazuje.

V Kněžovsi dne 22. Februari anno 1812.

Viktorin Preiszler, odstupující rychtář

Opsáno dne 6. 11. 1864